

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטת ממשלה מס' 682 מיום 25.06.2023 (להלן – החלטה 682) ונוכח העיכוב בשל מלחמת "חרבות ברזל" בקידום תזכיר הצעת חוק ממשלתית בנוגע לשילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי ובשירות לאומי-אזרחי והסדרת מעמדם של לומדי תורה "שתורתם אומנותם", ועל מנת לצמצם את אי השוויון בשירות

1. להנחות את ראש הממשלה ושר הביטחון לקדם מתווה ממשלתי בנושא השירות בצבא הגנה לישראל (להלן – צה"ל) שיכלול הצעת חוק המסדירה את שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי ובשירות לאומי-אזרחי ומסדירה את מעמדם של מי ש"תורתם אומנותם" (להלן – המתווה הממשלתי). במסגרת המתווה הממשלתי

1. ייקבעו יעדי שירות שנתיים, אשר ישקפו עלייה משמעותית והדרגתית בשיעור המשרתים מקרב בוגרי מוסדות חינוך חרדיים, ביחס לשיעור הקיים היום, בגרף עולה לתקופה ממושכת/לתקופה של עשור.

2. ייקבעו לראשונה תמריצים כלכליים חיוביים ושלייליים בגין עמידה או אי עמידה ביעדי השירות השנתיים.

2. להנחות את ראש הממשלה, שר הביטחון לבחון את האפשרות לשלב במתווה הממשלתי הסדרה שעניינה:

1. דחיית גיל הפטור מ-26 ל-35, לרבות באופן זמני, זאת על מנת ליצור תמריץ גדול יותר לשירות צבאי או אזרחי טרם יציאה לשוק העבודה ולצמצם את אי השוויון בשירות

2. פתיחת מסלולים חדשים מותאמים לציבור החרדי בצה"ל לרבות גודד חדש, זאת לאחר השלמת הליך החקיקה בהתאם ללוח הזמנים המפורט בסעיף 3 להלן ולקראת גיוס אוגוסט 2024.

להנחות את ראש הממשלה, שר הביטחון ושרת ההתיישבות והמשימות הלאומיות לבחון פיתוח והגדלה של המסלול הביטחוני בשירות הלאומי-אזרחי, בין היתר בתפקידים טכנולוגיים שמקדמים תעסוקה בפריור גבוה והרחבת מספר המשרתים בגופי הצלה ורפואה ובמסלולים הציבוריים במשרדי הממשלה מקרב בוגרי מוסדות החינוך החרדיים.

4. תזכיר הצעת החוק בעניין המתווה הממשלתי יפורסם לציבור לא יאוחר מיום 21 באפריל 2024, יובא לאישור הממשלה עד ליום 19 במאי 2024 ויונח על שולחן הכנסת לשם השלמת הליכי החקיקה עד ליום 29 ביוני 2024.

5. בשים לב לפקיעתו של פרק ג'1 לחוק שרות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו – 1986 (להלן – החוק) ביום 1 ביולי 2023 ובהמשך להחלטה 682, בתקופה שמיום 1 באפריל 2024 ועד ליום כניסתו לתוקף של חוק המסדיר את שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדים בשירות צבאי ובשירות לאומי-אזרחי ומסדיר את מעמדם של מי ש"תורתם אומנותם" או עד ליום 29.6.2024, לפי המוקדם מביניהם (להלן – תקופת הביניים), לא יינתנו דחיות שירות חדשות ולא יוארכו דחיות שירות שניתנו מכח הפרק האמור לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים; ואולם לאור קידום המתווה הממשלתי כמפורט בהחלטה זו לעיל, הממשלה מנחה את שר הביטחון להנחות את צה"ל, במסגרת סמכותו לקרוא לגיוס בתוך התקופה הקבועה בסעיף 20 לחוק, כי בתקופת הביניים לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צרכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות.

רקע כללי

שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חרדיים בשירות צבאי הוא נושא מורכב ורגיש, המצוי בליבת הדיון הציבורי הישראלי מזה שנים, אשר בית המשפט הגדיר כ"בעיה חברתית ממדרגה ראשונה" (בג"ץ 3267/97 רובינשטיין נ' שר הביטחון (09.12.1998)) וכנושא "המצוי באחד מהתפרים הרגישים ביותר של החברה הישראל, ואולי הרגיש מכולם" (בג"ץ 6298/07 רסלר ואחר נ' כנסת ישראל ואח' (21.02.2012)). הדברים יפים, ואפשר שבעוצמה יתרה בעת מלחמה, גם לימינו אנו.

בפסק דין בבג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת ואח' (12.9.2017) נקבע כי תיקון מס' 21 לחוק שרות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו – 1986 (להלן – החוק) אינו חוקתי ועל כן פרק ג'1 לחוק כפי שנקבע בהתאם לתיקון מס' 21 יבוטל. בית המשפט קבע כי בטלותו של הפרק תיכנס לתוקפה בתום שנה ממועד פסק הדין, וזאת על מנת לאפשר למחוקק להידרש להסדר חוקי חלופי. בהתאם לבקשות המדינה, מועד כניסת הבטלות לתוקף נדחה מעת לעת, ובהתאם להחלטת בית המשפט פרק ג'1 לחוק פקע ביום 30.06.2023.

בשים לב לפסיקת בית המשפט העליון ולמועד פקיעתו של פרק ג' לחוק, ביום 25.06.2023 התקבלה החלטת ממשלה מס' 682 בעניין "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים" (להלן – החלטה 682). במסגרת החלטה 682 נקבעו העקרונות הכלליים, לוחות הזמנים ואופן קידומו של מתווה ממשלתי אשר במסגרתו תקודם הצעת חוק ממשלתית שתעגן הסדרים הנוגעים לשירות החובה בצבא הגנה לישראל (להלן – צה"ל), לרבות סוגיית שילוב תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות הצבאי, הלאומי-אזרחי ושילובם בשוק העבודה, בדגש על תעסוקה איכותית. וכן, הסדרים שמטרתם ליתן ביטוי הולם להוקרת כלל המשרתים ולהרחיב את הזכויות הניתנות למשרתים בסדיר ובמילואים, בדגש על אלו ששירתו שירות ארוך ומשמעותי. זאת, בשים לב לכך שחובת השירות אינה מוטלת באופן שווה על כלל הצעירים במדינת ישראל ועל מנת לצמצם את אי השוויון האמור.

כמו כן, במסגרת החלטה 682 נקבע אופן הפעולה בתקופה שבין מועד פקיעת פרק ג'1 לחוק ועד לאישורו של המתווה הממשלתי במהלך מושב החורף של הכנסת ולכל המאוחר עד ליום 31.03.2024 (להלן – תקופת הביניים מושא החלטה 682). במסגרת זו החליטה הממשלה להנחות שר הביטחון להנחות את צה"ל כי בתקופת הביניים מושא החלטה 682 לא יינתנו דחיות שירות חדשות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים, ואולם לא יינקטו הליכים לשם גיוסם ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים נדרשים בדבר לימודיהם בישיבות.

בסופו של יום לוח הזמנים שנקבע בהחלטה 682 לא התממש, בעיקר נוכח מלחמת "חרבות ברזל" שפרצה ביום 7.10.23, עת פתחו ארגוני הטרור ברצועת עזה במתקפת טרור רצחנית כנגד מדינת ישראל ואזרחיה - מלחמה שעודנה מתנהלת. כתוצאה מכך, הופנו משאבי מערכת הביטחון ויתר משרדי הממשלה העוסקים בנושא זה, לטיפול בצרכים הדחופים הקשורים בניהול המלחמה.

ביום 26.2.2024 התקיים דיון בפני בית המשפט העליון במספר עתירות הנוגעות לגיוסם לשירות הביטחון של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים- בג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון ואח', בג"ץ 6199/23 אחים לנשק ו-20 אח' נ' שר הביטחון ואח', בג"ץ 6477/23 איילת השחר סיידוף ו-239 אח' נ' שר הביטחון ואח'. לאחר הדיון האמור, ניתנו שני צווים על תנאי שבגדרם הורה בית המשפט העליון למדינה לנמק "מדוע לא ייקבע כי סעיף 3 להחלטת ממשלה 682 של הממשלה ה-37 "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים" (25.6.2023) בטל" וכן "מדוע לא יפעלו לגיוסם לשירות צבאי של תלמידי הישיבות, נוכח פקיעתו של פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב] תשמ"ו-1986". בנוסף ניתן צו ביניים "המונע החל מהיום הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני הישיבות".

עתה, בשים לב להליכים התלויים ועומדים בפני בית המשפט העליון ולמועד פקיעת פרק ג'1 לחוק וכן למועד הצפוי לפקיעתן של ההוראות בדבר אופן הפעולה בתקופת הביניים כפי שנקבעו בהחלטה 682, מוצע לקבוע לוח זמנים עדכני להליך החקיקה להצעת החוק שתסדיר את שילובם של תלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות חינוך חרדיים בשירות צבאי ובשירות לאומי-אזרחי וכן תסדיר את מעמדם של מי ש"תורתם אומנותם" באופן שהליך החקיקה יושלם עד ליום 29.06.2024.

כמו כן, מוצע להסדיר את אופן הפעולה שבין יום 01.04.2024 – מועד פקיעת האמור בסעיף 3 להחלטה 682, ועד ליום כניסתו לתוקף של המתווה הממשלתי מושא ההחלטה או עד ליום 29.06.2024, לפי המוקדם מביניהם (להלן – תקופת הביניים מושא החלטה זו). בהתאם להצעת ההחלטה, הממשלה מנחה את שר הביטחון להנחות את צה"ל כי בתקופת הביניים מושא החלטה זו לא יינתנו דחיות שירות חדשות לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים, ואולם לא יינקטו הליכים לשם גיוסם ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים נדרשים בדבר לימודיהם בישיבות.

יוער כי הצגת אישורים בדבר לימודים בישיבה נדרשת בין היתר על מנת לאפשר לרשויות צה"ל לשמור על קשר רציף עם המיועדים לשירות ביטחון וכן על מנת שתתאפשר הבחנה ביחס לגדרי האוכלוסייה שלגביה מוצע להימנע מקריאה לשירות במהלך תקופת הביניים. עוד יוער, כי בהתאם לסעיף 22 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, פקיעתו של פרק ג'1 אינה מבטלת את דין דחיות השירות שניתנו מכוחו של הפרק, ואלו ימשיכו לעמוד בתוקפן, עד למועד המנוי בהן.

יוטעם כי הליכי גיוס דורשים פרק זמן ממושך ומלווים בהקצאת משאבים משמעותית, ודאי לאור כך שמדובר בקבוצה גדולה. לאור זאת, והיות שהחלטת הממשלה מסדירה קידום חקיקה חלופית בלוחות הזמנים האמורים בהחלטה - אשר תסדיר את עניין דחיות השירות הניתנות לתלמידי הישיבות, אין הצדקה בניהול הליכים כאמור במהלך תקופת הביניים.

לבסוף, הצעת ההחלטה כוללת נושאים שיוסדרו במתווה הממשלתי שנועדו לצמצם את הפגיעה בשוויון הנובעת מכך שחובת השירות אינה מוטלת באופן שווה על כלל הצעירים במדינת ישראל; וכן הנחיה לראש הממשלה ושר הביטחון בדבר בחינת האפשרות לשלב במתווה הממשלתי הסדרה בעניין דחיית גיל הפטור.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

לא רלוונטי.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

להחלטה אין השפעה על מצבת כח אדם.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

[ישראל]

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 682 מיום 25 ביוני 2023.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות הדעת מצורפת.

סיווגים

סיווג ראשי: 01ביצועי;

תחום פעולה עיקרי: 01 חוץ וביטחון

מוגש על ידי [ישראל]